

«X-ray» mtazamo wa Pipa Mbili kwa kutumika. **Kujaza Pipa 1. Acha ikomaa. Kuanza tena katika Pipa 2.** Wakati Pipa ya 2 ni kamili, Pipa 1, iwe tayari (au karibu tayari) kutumia katika bustani yako.

NUNUA PIPA 2 zenye kuta imara, zenye hazina mashimo au mlango mdogo. Pipa za mbolea ya Tumbleweed 220L hupendekezwa zaidi. Baada ya kununua Pipa zako Mbili, uma ya bustani au kifaa cha kueneza hewa katika mbolea pamoja na mfuko wa Garden Lime, wewe utapata mbolea ya bure daima milele!

KUJITAYARISHA ... Chagua mahali katika shamba lako ambapo ni rahisi na ni haraka kuchukua chakavu yako jikoni, na imekaribia mahali ambapo wewe utaweza kutumia mbolea yako, kama vile katika bustani la sanduku ambapo wewe unaweza kupendelea kukuza baadhi ya chakula. **ZIKA MAKALI YA CHINI YA PIPA, karibia kina cha 100mm** (Ikiwa wewe hutafanya hivyo, panya, mende, mchwa pamoja na mende watapata kungia ndani kwa urahisi.)

VIUNGO: (tazama ukurasa wa 2 kwa Mbinu.)

Takriban sehemu 3 «Mambo ya Kijani Kibichi + sehemu 1 ya «mambo ya kahawia + Hewa + Maji + Vidudu + Garden Lime (mara chache)

MAMBO YA RANGI YA KIJANI KIBICHI

(kiasi chenye nitrojeni)

Matunda pamoja na mboga **yenye rangi yoyote**, mbichi au iliopikwa • Mifuko wa chai • Kahawa iliyosagwa • Magugu yenye rangi ya Kijani Kibichi • chakavu nyingine ya bustani • Nyasi nzuri • (kwa hiari) ng'ombe mdogo, kondoo au mbolea ya kuku ili kuharakisha mchakato

USITUMIE maziwa, jibini au nyama hadi umeshaweka pipa nzuri kadhaa za mbolea. Na ikiwa utanza kuongeza hizi, hakikisha kuwa unaendelea kuchanganya pamoja na kuwezesha hewa (aerating) kuenea mara kwa mara.

MAMBO YA RANGI YA KAHAWIA

(kiasi chenye carbon)

Vijiti kutoka chini ya mti • Maganda ya mti. Majani kavu • Magugu makavu ya nyasi na mbegu zilizokatwa • Nyasi kavu • Vijitari vya masanduku ya mbao • Vijitari vya gazeti • Karatasi za ofisi zilizosagwa • Karatasi zinazotumika kujipanguzia kama taalo • Karatasi za kutumia (serviettes)

* Maganda ya mayai ambayo yamesagwa (hii husaidia kusawazisha kiwango cha asidi)

HEWA

Ikiwa vifaa vyako (kwa mfano vijiti) vinaweka maeneo ya wazi ndani ya pipa, hii itazuia hewa ndani ya pipa. Vidudu vizuri huwa ni 'aerobic' - huhitaji hewa! Tumia kifaa cha kueneza hewa katika mbolea, uma ya bustani au kijiti kilicho imara ili kufungua nafasi ya hewa miongoni mwa vitu vilimo ndani ya pipa.

MAJI

Kwa kawaida Maji huwa tayari ipo ndani ya chakula pamoja na katika chakavu ya kijani ya bustani, lakini wewe unaweza kuhitajika kuongeza maji kidogo ziada ikiwa unadhani ni kavu sana.

VIDUDU

(Viumbe vidogo vidogo) Vidudu huishi katika udongo wa bustani yako na pia katika hewa. (Hizi husaidia mimea yako kukua.) Lakini kuna vidudu vizuri ZAIDI SANA katika mbolea iliyomalizika, udongo mzuri wa zamani wa bustani pamoja na mbolea ya wanyama. Kutengeneza mbolea huzalisha vidudu vizuri!

NDIMU YA BUSTANI (mara chache)

Nunua mfuko ili kurekebisha matatizo yanayotokea mara kwa mara.

PIPA MBILI ZA MBOLEA

Fuata KICHOCHEO hiki cha MBOLEA na wewe uta:

- furahia kutengeneza udongo wa ajabu wa BURE kwa ajili ya bustani yako kutokana na chakavu ya chakula chako, majani kavu, magugu n.k.
- kujihisi vizuri kuhusu kutopoteza vitu!
- kuwa unatenda jambo sawai kwa ajili ya sayari ya dunia!

MBINU

1. Weka safu ya vijiti ambazo zinavunjika kwa urahisi (karibia ukubwa wa unene ya kidole chako), au nyingine zilizo kavu, vifaa vyenye carbon (kwa mfano kuni za mbao zisizo lainika) chini ya kusaidia kuweka baadhi ya hewa huko.
2. Vidudu (bakteria, ukungu, fungi, chachu) wapo kwenye udongo wako kila mara. Ongeza baadhi ya mbolea ya kumaliza, udongo wa bustani, au mbolea ya wanyama kwa mbolea ya pipa yako mwanzoni na mara chache kwa muda fulani.
3. Ongeza safu nyembamba ya VITU VYA KIJANI, kisha uongeze safu nyembamba ya MAMBO YA KIHAWIA- na uendelea kuongeza takriban sehemu 3 za «VITU VYA KIJANI» kwa sehemu 1 ya «MAMBO YA KIHAWIA.» Hii kwa urahisiina maana: Mara nyingi wewe ongeza chakula chakavu, ongeza wachache wa majani kavu, au baadhi gazeti.

4. Tumia uma ya bustani, kijiti kilicho imara, au mbolea «skurubu inayoweza hewa kuenea kwenye mbolea» ili kufanya mchanganyiko mdogo wa vitu vilivyo kwenye mbolea, na kusaidia kuongeza hewa. (aerobic) Vidudu «VIZURI» huhitaji hewa, lakini hewa nyingi zaidi katika pipa lililo na mashimo kwa upande (katika Perth Kaskazini mwa Australia) litakausha vitu vilivyo ndani na wewe utapata mchwa pamoja na mende!

Pipa 1 Endelea kuongeza vifaa hadi Pipa 1 ijae. Hii inaweza kuchukua wiki chache au hata miezi michache katika nyumbani kwako. Wakati inapojaa, fanya kuchochea, kuchanganya, kugeuza pamoja na uache pipa likakomaa. **Hii itachukua wiki 6-12**, inategemea vifaa, joto na jinsi hewa ndani ya pipa ilivyopata hewa.

Pipa 2 Sasa anza kutumia Pipa 2, kwa kuanza na vijiti vilivyo chini pamoja na ukifuata fomula ya 3:1 kama ilivyo hapo juu. Kwa wakati Pipa 2 linapojaa kamili, mbolea iliyokomaa katika Pipa 1 inaweza kuwa tayari kutumia! Ikiwa si tayari, basi chochea zaidi na kusubiri wiki chache zaidi.) Ichimbe tu nje vile inavyohitaji. **Hakuna haja ya kuyasogesa mapipa.**

KUWA MWANGALIFU

- Usiache machavu ya chakula nje ya pipa; haya yatakutia panya au mende.
- Ikiwa umesha litoa funiko, chungu kulibadilisha funikokabla ya mvua kunyesha.
- Baadhi ya (sana wachache sana) mikrobe wanaweza kuwa na madhara. Punguza vumbi na kuongeza maji kidogo, kuvaa mask ya vumbi na kinga, na kunawa mikono baada ya hapo wakati utunzaji bidhaa yoyote udongo. (MUHIMU kwa watu wenye asima na wazee)

Kama mambo haya anatokea ...

- Kama inaonekana kavu, NI kavu sana, hivyo ongeza maji kidogo!
- Kama kuna mchwa, basi pengine ni kavu sana, hivyo ongeza maji kidogo.
- Kama inaonekana pia unyevu nyevu au ndogo, changanya katika vifaa vya kavu kama vile majani makavu, woodchips, au mistari ya mbao.
- Kama una inzi kidogo (aitwaye siki inzi), ongeza wachache wa Garden Lime kupunguza ukali.
- Kama kuna mende, ongeza wachache wa garden lime na kuchanganya mbolea.
- Kama kitu inaonekana «si haki» kuongeza reki chache ya udongo zamani.
- Kama kuna HARUFU MBAYA, pengine hakuna hewa ya kutosha, na carbon ya kutosha, au pia ni unyevunyevu. Changanya kidogo (yaani kuongeza hewa), kuongeza baadhi ya «MAMBO YA KAHAWIA» na kuacha mfuniko mbali kwa muda (basi baadhi kuyeyuka maji).

Matunda yanaruka wameweka mayai katika matunda yenu (juu ya miti) na unaweza kuona mabuu kidogo (grubs) USIweke matunda walioathirika katika mbolea yako ya pipa au wewe kuzaliana zaidi fruitfly. (Utakuwa na kutuma hii matunda mbali katika takataka yako kwa pipa yako.)

Funza ukiona funza (watoto wa blowflies) katika pipa yako, ongeza wachache wa garden lime, weka na majembe wachache wa udongo, na **usifungue mfuniko kwa muda wa siku 10**. Funza wataangua katika inzi lakini watakufa wakati hawawezi kutoka nje ya pipa. **Kama hali hii ikitokea, si lazima moja kundi dogo la funza kuweka wewe mbali mbolea!**

Blowfly maggots na pupae chache.

Vinegar/ferment fly. Ni kuhusu hii kwa muda mrefu - (2mm)

Matunda ya Mediterranean kuruka (matunda tuna katika WA). Ni kuhusu hii kwa muda mrefu ----. (4mm)

SWAHILI translation:

SBS In Language

Rob Gulley & Brenda Conochie,
copyright 2015 Enquiries:
greenserviceswa@gmail.com

This project is funded by the Waste Authority
through the Waste Avoidance and Resource Recovery Account